

Inkluzivni kutak biblioteke

Smatramo da svako dijete zaslužuje kvalitetno obrazovanje a mi smo dužni obezbijediti ga. To im garantuje Konvencija o pravima djeteta i zaista je ona ključni dokument kojim se trebamo voditi u radu sa djecom.

MOJA PEDAGOŠKA UVJERENJA

Smatramo da svako dijete zaslužuje kvalitetno obrazovanje, a mi smo dužni obezbijediti ga. To im garantuje Konvencija o pravima djeteta i zaista je ona ključni dokument kojim se trebamo voditi u radu sa djecom.

Kvalitetno obrazovanje je individualizirano i njeguje posebnosti svakog učenika od nadprosječnog, preko prosječnog, pa do naših najslabijih, često marginaliziranih učenika sa teškoćama u učenju. Potaknuvši jake strane, tj. potencijal učenika, vi mu olakšavate učenje ali i socijalizaciju. Veliki značaj ogleda se u poznavanju jakih i slabih strana učenika u učionici. A nasuprot tome, pozitivna klima u razredu pola je posla učitelja. Stoga osmijeh na lice i ohrabrite te male glavice.

Jer svako je dijete dobro u nečemu, a mi smo tu da to prepoznamo i da ga usmjerimo. Postojanje teškoće ne isključuje postojanje genijalnosti, kao što postojanje genijalnosti kod djeteta ne isključuje postojanje teškoće u određenim drugim poljima. Obrazovanje koje njeguje jake strane učenika ulaže u individualne potencijale i time razvija kompetentne mlade ljude, samopouzdanе, društveno korisne, što je i krajnji zajednički cilj – svjetlija budućnost.

Poznato je da čitanje podstiče koncentraciju, pamćenje, razvoj uma, mašte, samopouzdanja i kritičkog razmišljanja. Sve to utiče i odražava se na postignuća u školovanju, ali i životu. Uz pomoć čitanja odlazimo na različita mjesta, upoznajemo države, gradove, kulture, a sve to možemo pronaći u knjigama i doživjeti različite avanture.

Iz tog razloga važno je svakom djetetu dočarati i približiti makar jedan dio ove pustolovine. Na kraju, djecu koja imaju poteškoće, tjelesne ili intelektualne, treba osposobiti za život, a upućivanjem u svijet knjige nikad nećemo pogriješiti.

KRATAK OPIS PRAKSE

Naša želja bila je formirati inkluzivni kutak biblioteke uz pomoć dobrovoljnog, vannastavnog rada nadarenih učenika Pete osnovne škole. Kako bismo uspjeli u tome, aktivno radimo na prilagođavanju književnih djela uvrštenih u udžbenike i lektiru od 1. do 9. razreda osnovne škole.

Prilagođavanje se vrši snimanjem video i audiozapisa poezije, kao i izradom slikovnica – priča u slikama za skraćene verzije romana i pripovijetki planiranih nastavnim planom i programom. Učenici koji prate nastavu po prilagođenom planu i programu mogu učestvovati i u toj nastavnoj jedinici, što kod određenog broja učenika ranije često nije bio slučaj zbog nemogućnosti čitanja sa razumijevanjem i praćenja dužeg sadržaja romana.

S druge strane, kod nadarenih učenika potičemo njihov talenat, razvijamo empatiju prema slabijima i učimo ih da kroz društveno-koristan način upotrijebe svoju darovitost.

POLAZIŠTA

Defektolog Meliha Salihović: Kroz višegodišnji rad na prilagođavanju nastavnih planova i programa

za djecu sa teškoćama u razvoju uočila sam da učenici s teškoćama u učenju, zbog teškoće u usvajanju čitanja, propuste popriličan broj književnih tekstova, njihovu ljepotu i pouku koju mogu izvući. Otežano čitanje i razumijevanje pročitano djela uticalo je negativno na samopouzdanje učenika te djelovalo demotivirajuće na želju za čitanjem kao i samu posjetu biblioteci. Svjesna značaja čitanja za cjelokupan razvoj osobe odlučila sam da uz pomoć bibliotekara, nastavnika likovne kulture i maternjeg jezika, a ponajviše talentiranih učenika, bar malo približim čaroliju književnosti našim učenicima.

Kroz slikovnice koje smo do sada uvrstili, znatno smo obogatili prilagođene planove koji su do sada vrlo često isključivali lekturu iz plana ili bi ona bila samo djelimično i površno obrađena. Očekujem da će veći broj slikovnica koji ćemo imati s vremenom djelovati i motivirajuće na učenike da češće čitaju i samim tim napreduju u toj oblasti. Nadarenim učenicima pružena je dodatna mogućnost da iskažu svoje talente na novi, kreativan i nadasve human način koji se razlikuje od svega što su do sada radili.

Dženana Muratović: Kao bibliotekar, po struci nastavnik bosanskog jezika i književnosti, često sam mijenjala odsutne kolege. Primijetila sam da je učenicima s posebnim potrebama problem prilikom realizacije časa lektire. Kako im prilagoditi sadržaje lektirnog djela, da bude dovoljno kratko kako bi držalo pažnju, ali sadržajno, a u isto vrijeme i kreativno da zapamte i shvate suštinu? U saradnji sa defektologom, koja je već dobila ideju kako im pomoći, priključujem se projektu, sretna jer znam da znanjem iz struke mogu doprinijeti da se ovaj projekat realizira.

Na ovakav način učenici će dobiti svoju lekturu, baš kao i druga djeca, te se neće osjećati izostavljeno. Također, olakšat će se i nastavnicima, ali i asistentima koji svakodnevno rade sa učenicima.

CILJ I ŽELJENI ISHODI

Omogućiti svim učenicima mogućnost pristupa i dobijanje jednakih mogućnosti za obrazovanje i učenje tako što će se stvoriti uslovi da se učenik razvija u granicama svojih mogućnosti.

Uticao na formiranje stavova i uklanjanje predrasuda kod nadarenih učenika kroz prilagođavanje književnih djela i uslova u školskoj biblioteci za učenike s teškoćama u učenju. Smanjivanje jaza između nadarenog učenika i učenika sa teškoćama u učenju kao dvije krajnosti jedne iste skupine – učenici sa posebnim potrebama.

Učenicima koji bi zbog neusvojene vještine čitanja sa razumijevanjem propustili niz književnih djela omogućiti da prošire svoju razinu znanja čineći ih spremnijim da odgovore na izazove s kojima se suočavaju. Kroz prilagođena književna djela omogućiti da prošire vokabular i sposobnost lijepog govora čime im se jača samopouzdanje. Poznato je da čitanje utiče na jačanje memorije, pažnje i koncentracije, razvija analitičko mišljenje, olakšava prihvatanje realnosti, potiče na istraživanja i razvoj ideja. Također, istraživanja su pokazala da čitanje zanimljivog štiva dvostruko smanjuje razinu stresa kod djece, što bi značilo da čitanje lektire može imati i terapijski značaj za djecu sa

teškoćama u učenju.

Nadarenim učenicima pokazati da cijenimo njihove talente i pružiti im novi vid promocije vlastitih sposobnosti i mogućnosti rada na sebi.

Formiranje unikatnog inkluzivnog i multimedijalnog kutka biblioteke sa potpisom nadarenih učenika Pete osnovne škole.

DETALJAN OPIS REALIZACIJE

Nakon što je bibliotekar izdvojila spisak lektira i književnih tekstova uvrštenih u Nastavni plan i program od 1. do 9. razreda osnovne škole u Brčko distriktu, koje bi mogli prilagoditi, u konsultaciji sa nastavnicima maternjeg jezika za preporuku učenika nadarenih na polju recitatorskih vještina, te nastavnika likovne kulture za preporuku nadarenih učenika na polju slikanja, učenici su pozvani na individualne sastanke kod defektologa.

Veliku podršku oko realizacije ovog projekta dobile smo od nastavnika likovne kulture Edina Hrštica, koji je dio projekta i zajedno s nama vrijedno radi. Njegov zadatak je da nakon što uoči određene sposobnosti kod učenika, uglavnom za crtanje, pošalje ga kod defektologa na razgovor, a dalje se na individualnom sastanku dogovaraju detalji.

Na individualnim sastancima učenicima je predstavljen plan i humani cilj projekta – upoznati ih sa teškoćama u učenju koje ima veliki broj učenika u našoj školi. Čak 56 učenika posjeduje Rješenje Komisije za razvrstavanje djece sa teškoćama u razvoju, od čega je 36 učenika uključeno u individualni rad sa defektologom i ima teškoće u učenju i praćenju redovnog nastavnog plana i programa. Pored toga, na opservaciji stručnog tima je još veliki broj učenika bez Rješenja komisije koji imaju teškoće u učenju i naročito u usvajanju čitanja i pisanja.

Učenicima je prosljeđena anketa za roditelje u svrhu davanja saglasnosti da učenik učestvuje u projektu i da možemo koristiti fotografije, audio i video snimke u školskoj biblioteci te ih davati učenicima u edukativne svrhe. U skladu sa učenikovim interesovanjima izabrana je lektira koju učenik prilagođava.

I grupa nadarenih učenika pravi ilustracije koje prate sadržaj književnog djela i koje se mogu koristiti u obradi datog književnog djela za razumijevanje i praćenje toka radnje. Po završetku ilustracijama se dodaje tekst koji je skraćena i uproštena verzija književnog djela. Završene slikovnice se plastificiraju i uvezuju kako bi im produžili vijek trajanja i korištenja u školskoj biblioteci.

II grupa nadarenih učenika priprema videozapise za multimedijalni dio Inkluzivne biblioteke. Na ovaj način se obrađuju zbirke poezije za djecu. Učenici snimaju izražajno čitanje pjesama, te ih snimaju u odvojene foldere, na USB stikove i CDove. Potom su dostupni kao lektira koju učenici sa teškoćama u čitanju mogu posuditi i obraditi pjesme samostalno. U video verziji pohranjene su i sve pjesme iz udžbenika za bosanski jezik u 1. razredu.

U naredne dvije godine cilj nam je prilagoditi sva književna djela iz nastavnog plana i programa za učenike sa intelektualnim poteškoćama i teškoćama u učenju, ponuditi veći broj primjeraka slikovnica u boji kako bi ih učinili dostupnim većem broju učenika te proširiti ponudu inkluzivnog dijela biblioteke V osnovne škole.

EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

Ponosne smo na broj lektira koje su prilagođene i već u upotrebi za učenike sa teškoćama u čitanju na časovima bosanskog jezika.

U biblioteku je do sada uvršteno 14 značajnih književnih djela, lektira skraćenih i prilagođenih u priče u slikama:

- “Dječak i ptica” Ahmet Hromadžić (II i IV razred)
  - Pjetlić – zlatni repić i žvrnjić, ruska narodna priča (II razred)
  - “Carevo Treće uho” Stanislav Femenić (III razred)
  - “Ledena gora” Ahmet Hromadžić (III razred)
  - “Alisa u zemlji čudesa” Luis Kerol (V razred)
  - “Pipi Duga Čarapa” Astrid Lindgren (IV razred)
  - “Dijete sa devet čiraka”, narodna bajka (VI razred)
  - “Veliki talas” Perl Bak (VIII razred)
  - “Ruža” Nura Bazdulj-Hubijar (VIII razred)
  - “Družba Sinjeg galeba” Tone Seliškar (VII razred)
  - “Kula” Ivo Andrić (IX razred)
  - “Vlak u snijegu” Mato Lovrak (IV razred)
  - “Grob slatke duše” Petar Kočić (VII razred)
  - “Vukov gaj” Petar Kočić (VII razred)
- Zatim 4 lektire iz poezije u video formatu:

Kameni spavač, Mak Dizdar

Pjesme, Ismet Bekrić

Sjenice, Nasiha Kapidžić Hadžić

Srebrena česma, Džemaludin Latić

Sva književna djela iz udžbenika za 1. razred osnovne škole u video formatu. Sva navedena djela su prilagođena i uvrštena u Inkluzivni kutak školske biblioteke te su na raspolaganju svim učenicima, njihovim asistentima i nastavnicima. Već su uveliko u upotrebi i olakšavaju praćenje nastavnog plana iz maternjeg jezika velikom broju učenika sa teškoćama u učenju.

Učenici su pokazali veće zanimanje za posjetu biblioteci i čitanju književnih djela kada su dobili knjige prilagođene njihovim sposobnostima. Nastavnicima je olakšana izrada i provođenje prilagođenog plana i programa, povećan je kvalitet prilagođenih sadržaja. Nadarenim učenicima omogućeno je da iskoriste svoju darovitost u cilju pomaganja u kreiranju škole za sve, pokazujući

razvijenu empatiju i sposobnosti da učine svijet ljepšim mjestom.

Projekat je tek u prvoj fazi realizacije. Mnogo je književnih djela koje treba obraditi, čeka nas još mnogo izazova i novih ideja.

DODATNI KOMENTARI I SUGESTIJE

Vjerujemo da će i drugi stručni saradnici kao i nastavnici ubrzo početi primjenjivati ovakvu vrstu prakse. Nadamo se da ćemo biti primjer svima koji žele raditi na ovaj način.

Prilagoditi kroz slikovnice možemo i druge predmete te napraviti još jedan korak naprijed u promicanju inkluzije. Do tada smo voljne podijeliti slikovnice naših učenika i sa drugim školama i učiniti ih ljepšim mjestom za sve učenike.

<https://www.youtube.com/watch?v=bdyKW43tElc>

Tags

NIN

Collections

NIN nagrada

NIN 2022

Pobjednička praksa